

LIIKENNEVIRASTON PTS
LIIKENNEOLOSUHTEET 2035
KUNNAN NÄKÖKULMASTA
Maarakennusalan neuvottelukunnan
seminaari 2.3.2011

Timo Kietäväinen
Varatoimitusjohtaja
Suomen Kuntaliitto

YLEISTÄ

- Liikenneviraston PTS Liikenneolosuhteet 2035 on laadittu hyvässä yhteistyössä sidosryhmien kanssa.
- Suunnitelmassa käsitelty keinovalikoima on monipuolinen.
- Suunnitelmassa esitetyt linjaukset vastaavat pääpiirteissään Kuntaliiton näkemyksiä aluerakenteen, maankäytön ja liikennejärjestelmän kehittämisessä.
- Suunnitelman linjaukset ja niiden vaikutukset sekä palvelutasotarkastelu antavat poliittiseen päätöksentekoon hyvää ja konkreettista tietoa, jonka pohjalta voidaan toteutettavia toimia ohjata liikennepoliittisesti haluttuun suuntaan.

RIITTÄÄKÖ RAHOITUSTASO ?

- Suunnitelma on rakennettu nykyistä rahoitustasoa alhaisemman rahoituksen varaan.
- Alhainen rahoitustaso johtaa vaikutusarvioiden mukaan mm. siihen, että isojen kehittämisinvestointien määrä vähenee (väheneekö poliittisten päättäjien halu niiden toteuttamiseen?), vilkasliikenteisimmillä teillä nopeustasot laskevat, alemmalla tieverkolla huonokuntoisten teiden määrä lisääntyy, siltojen kunto heikkenee edelleen ja vähäliikenteisiä rataosia joudutaan lakkauttamaan.
- Suunnitelmakausi on pitkä ja rahoituksen priorisointia tulee tarkistaa sopivin välein, esim. liikennepoliittisen selonteon valmistelujaksoissa.

RIITTÄÄKÖ RAHOITUSTASO ?

- Myös rahoitustasoa tulee tarkistaa vastaamaan yhteiskunnan kehitystä.
- Toisaalta nykytilanteeseen saadaan parannuksia, kun rahoitusta suunnataan enemmän päivittäisen liikennöitävyyden ylläpitoon, pienien mm. liikenneturvallisuutta parantavien toimien toteuttamiseen ja joukkoliikenteen ylläpitoon.
- Liikenneväylästä kehittäminen ja perusväylänpitoa ei voida kuitenkaan asettaa vastakkain. Vaikka lyhyellä ja keskipitkälläkin aikavälillä on tärkeää keskittyä perusväylänpitoon, tarvitaan pidemmällä tähtäimellä merkittäviäkin panostuksia myös väylästä kehittämiseen.

ERIYTTÄMINEN

- Rahoituksen eriyttäminen selkeästi liikennöitävyyden säilyttämiseen, liikenneolosuhteiden parantamiseen (pienet ja isot toimet) sekä joukkoliikenteen tukeen antaa mahdollisuuksia pohtia rahoitukseen suuntausta halutulla tavalla.
- Esitetyt suuntaukset ja priorisoinnit ovat nykytilanteessa tarpeellisia.

LI SÄRAHOITUKSEN TARVE

- Alhaisesta rahoitustasosta johtuen syntyy edellä mainittuja negatiivisia vaikutuksia, jotka tulee saattaa päättäjien tietoon.
- Lisärahoituksen tarve tulee selvittää vuosittain.
- Selvityksen avulla voidaan valtion talouden kokonaisuudessa arvioida liikenneinvestointien merkitystä maamme elinvoimaisuuden ja toimivuuden kannalta.
- Liikennemäärärahojen on oltava tasolla, jolla voidaan vastata maamme alueelliseen yhdyskuntakehitykseen.

KUNTA VALTION HANKKEIDEN RAHOITTAJANA

- Rahoitustason alhaisuus on kuntien kannalta erityisen huolestuttavaa.
- Viime vuosien kokemukset ovat osoittaneet, että valtion rahapula on johtanut siihen, että kunnat ovat joutuneet rahoittamaan valtion vastuulle kuuluvia hankkeita ja palveluja, jotta liikenneinvestoinnit ja joukkoliikennepalvelut on saatu toteutumaan yhteiskunnan ja yhdyskuntien kehittymisen mukaisesti.

KUNTA VALTION HANKKEIDEN RAHOITTAJANA

- Valtion vastuita ei saa vyöryttää kunnille rahapulaan vedoten.
- Kunnilla on kasvusta johtuvat omat raskaat palveluvelvoitteet.
- Tulisiko väylänpidon ja liikennepalvelujen ostojen rahoitus sitoa indeksiin? Mm. joukkoliikennetuista ja yksityisteiden avustamisesta vastuuta on siirtynyt enenevässä määrin kunnille.

LIIKENNERAHOITUKSEN PITKÄJÄNTEISYYS

- Liikenteen rahoituksen tulee olla pitkäjänteistä.
- Pitkäjänteisyyttä tukevia malleja on kehitettävä.
- Tärkeää olisi erottaa investoinnit käyttömenoista valtion budjetissa.
- Yksi vaihtoehto kustannusten jaksottamiseen on Infra Oy. Muistettava kuitenkin on, että lisärahoitusta se ei tuo.
- Markkinoiden toimivuuden ja liikennejärjestelmän pitkäjänteisen kehittämisen varmistamiseksi tarvitaan kuitenkin tasaista investointitasoa.
- Päivittäisen liikennöitävyyden ylläpitämiseksi tarvitaan hyvää perusväylänpito ja siihen riittävää rahoitusta.

NÄKÖKULMIA KUNNAN
KANNALTA

POHJANA ALUE- JA YHDYSKUNTARAKENNE

- Liikennejärjestelmän pohjana on valtakunnallinen aluerakenne ja alueellinen yhdyskuntarakenne.
- Liikennejärjestelmä on sopeutettava vastaamaan haluttua aluerakenteen ja maankäytön kehitystä.
- Lainsäädäntökin muistuttaa maankäytön ja liikenteen yhteensovittamisesta. *Esim. Maantielaki 3§ (vast. Ratalaki 5§):*
 - "maantieverkkoa kehitettäessä ja pidettäessä kunnossa on kiinnitettävä huomiota siihen, että tieliikennejärjestelmä osana koko liikennejärjestelmää edistää valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden toteuttamista ja alueiden kehittämistä sekä maankäytön suunnittelussa yhdyskuntarakenteelle ja ympäristölle asetettavien tavoitteiden toteuttamista."

POHJANA ALUE- JA YHDYSKUNTARAKENNE

- Elinvoimaisen eriasteisten keskusten verkoston tulee muodostua kansainvälisesti merkittävästä metropolialueesta, vahvoista suurista kaupunkialueista, erikoistuneista kaupunkikeskuksista sekä erityisiin vahvuuksiinsa tukeutuvista maaseutukeskuksista ja-alueista.
- Liikenne on erittäin tärkeä alueiden kehittämiseksi. PTS:n pohjaksi ei riitä pelkästään nykyinen elinkeinorakenne.

YHTEISTYÖLLÄ

- Liikenneviraston ja ELYjen yhteistyötä maakuntien liittojen ja kuntien kanssa tarvitaan jatkossakin.
- Valtion pitää pystyä huolehtimaan lainsäädännön mukaisista liikenneväyliä koskevista vastuistaan maankäytön kehittyessä.
- Tarvitaan myös aivan uusia logistisia ratkaisuja lähikuljetusten kustannuskehityksen hillitsemiseen. Yksi vaihtoehto on lähilogistiikkayrittäjä, jossa yrittäjä yhdistää kunnan (lääke, ruoka, apuväline, kirjasto jne), kaupan elintarvikkeiden ja muiden ostosten, postin ei-kiireellisen jakelun jne yhteen kustannustehokkaasti.

Keskeiset liikenneyhteydet - runkoverkko

- Liikenneolosuhteet 2035 –suunnitelmassa on nostettu yhdeksi linjaukseksi keskeiset liikenneyhteydet. Liikkumis- ja kuljetusolojen varmistaminen keskeisillä yhteyksillä edistää elinkeinoelämän kilpailukykyä ja eri alueiden välistä saavutettavuutta sekä mahdollistaa maankäytön ja liikenteen yhteensovittamisen.
- Myös alemman tasoisella väylästöllä on suuri merkitys alueiden ja kuntien kehittämiseksi.
- Myös muulle väyläverkostolle tulee asettaa palvelutasotavoitteet, jotka vastaavat väylien liikennekysyntää ja alueellisia erityistarpeita.
- Päivittäisen liikennöitävyyden korostaminen koko väyläverkostossa on tärkeää.

JOUKKOLIIKENNE

- Joukkoliikenteessä valtion rahoitusosuudesta tulisi tehdä selkeät kirjaukset hallitusohjelmaan ja liikennepoliittiseen selontekoon niin, että valtio määrittelee joukkoliikenteen roolin liikennejärjestelmässä ja osallistuu määrittelyn mukaisesti pitkäjänteisesti joukkoliikenteen rahoitukseen.
- Erityisesti viime vuosina ovat oleellisesti vähentyneet keskisuurten kaupunkien ja kaupunkiseutujen valtion lipputukiprosentit. Näillä seuduilla pitäisi kuitenkin tehdä joukkoliikenteen eteen toimia nyt, jos halutaan, että joukkoliikenne on varteenotettava kulkumuoto.
- Maaseudun peruspalvelutaso on myös turvatta.

LIIKENNEJÄRJESTELMÄRAHA

- Parhailaan on Paras-selonteon täytäntöönpanoon liittyen valmisteilla pilotit kaupunkiseutujen liikennejärjestelmien, asumisen ja maankäytön aiesopimuksista.
- Aiesopimusten käyttökelpoisuus ja laajentaminen muille seuduille kannattaa katsoa ennen kuin uusia välineitä valmistellaan.

LIITYNTÄPYSÄKÖINTI

- Liityntäpysäköinnin rahoitus ja toteuttaminen on ollut hidasta.
- Syyskuussa 2010 valmistuneessa maanteitä koskevassa suosituksessa pyrittiin vastuunjakoa selkiyttämään maanteiden osalta (*Liikennevirasto ja Kuntaliitto: Kunnan ja valtion kustannusvastuun periaatteet maantien pidossa*).
- Vastaavaa suositusta tulisi noudattaa myös rautateiden liityntäliikenteen järjestämisessä.

ILMASTONMUUTOS

- Ilmastomuutoksen hillintä on julkisten ja yksityisten toimijoiden yhteispeliä.
- Liikennevirasto voi tukea kuntien pyrkimyksiä yhdyskuntarakenteen eheyttämiseen ja vähäpäästöisten kulkumuotojen edistämiseen mm. huolehtimalla rautateiden melu- ja tärinäongelmien vähentämisestä, jotta asemaympäristöjen maankäyttöä voidaan kehittää.